

Des dels últims anys de la guerra de Successió, i fins a la fi del decenni de 1720, alguns milers de persones s'exiliaren als dominis de l'emperador Carles VI. L'exili no afectà només els sectors directament vinculats a la cort –alts funcionaris i militars– sinó també persones de totes les classes socials que havien optat pel candidat austríac, i que tenien serioses raons per témer per la seva vida si es quedaven als regnes hispànics. Eren nobles, eclesiàstics i burgesos, però també menestrals, propietaris rurals i estudiants, a més de les seves famílies i servidors. Els oficials i soldats en actiu van ser reformats en cinc regiments –tres de cavalleria i dos d'infanteria– un cop a Milà, el 1713. Això pot fer un total de 2.000 o 2.500 homes –vuit o deu mil persones, comptant les famílies que els acompanyaren–. Alguns historiadors han aventurat la xifra total de 30.000 exiliats. El cronista Francesc de Castellví, autor de les *Narracions històriques*, afirma que els exiliats “excedían del número de 16.000 personas, entre ellas 2.784 oficiales [a la reserva], sin los que estaban incluídos en los cinco regimientos espanoles que estaban en pie”. La majoria provenien del Principat, tot i que també hi havia una important presència de persones dels altres regnes de la Corona d'Aragó, Navarra i el País Basc, i també un col·lectiu qualitativament important de nobles, alts funcionaris i eclesiàstics castellans.

L'exili es produí en successives onades. Ja l'abril 1711, acompanyaren l'empera-

L'exili austriacista

La guerra de Successió va provocar una onada d'exiliats cap als dominis de Carles VI, sobretot a Viena i a les ciutats italianes de Roma i Gènova.
Text d'Agustí Alcoberro.

dor alguns nobles com Joan Antoni Boixadors i de Pinós, comte de Savallà, i els joves Lluís de Peguera i Aymerich i Oleguer Sabastida i Font. També l'acompanyaven nobles castellans, ja aleshores exiliats a Barcelona –com els comtes d'Orpesa i Sástago–, i eclesiàstics, com l'arquebisbe de València, Antoni Folch de Cardona. El degoteig va continuar en els mesos següents. El març de 1713, en marxar l'emperadriu, formaren part del seu seguici, entre altres, el príncep de Cardona, Josep Folch de Cardona, el marquès de Besora i molts homes i dones de la noblesa, com la catalana Maria Josepa Pignatelli i d'Aymerich, casada amb el comte d'Altheim, primer oficial de cambra del rei. També l'acompanyaven Ramon de Vilana Perlas, marquès de Rialp, autèntic home fort del govern austriacista de primer a la Península i després a l'exili, i altres alts funcionaris. Aquell any s'evacuaren les tropes reials; alguns oficials i soldats optaren, però, per quedar-se a Barcelona i van participar activament en la seva defensa.

Amb la caiguda de Barcelona, l'11 de setembre de 1714, les noves autoritats borbòniques van donar facilitats perquè els milers d'austriacistes que s'havien refugiat a la ciutat –provinents de Castella i dels regnes d'Aragó i de València– poguessin marxar a l'exili. Contràriament, la marxa de catalans va ser explícitament prohibida. Tot i així, els documents demostren un important degoteig de gent que fugí del Principat en els anys següents, amb destinació a les possessions mediterrànies de

Carles VI, o bé a Roma o a Gènova, primer pas cap a la cort vienesa. Entre altres, ho feren molts militars que havien participat en la defensa de Barcelona, juntament amb les seves famílies.

La caiguda de Mallorca (1715) i la de Sardenya (1717) també van precipitar noves onades d'exiliats. L'Imperi va ser també la destinació escollida per Pere Joan Barceló, Carrasclat, i per altres dirigents guerrillers després de la guerra de la Quàdruple Aliança.

La pau de Viena (1725) assenyalà, en l'àmbit jurídic, la fi de les hostilitats entre Felip V i Carles VI. Va anar acompanyada d'una àmplia amnistia per als exiliats dels dos bàndols, als quals se'ls retornaren els béns segrestats. Això provocà el retorn a la Península d'alguns exiliats, especialment nobles amb importants possessions, com els comtes d'Orpesa, Cifuentes i Gálvez i el baró d'Albí, Josep de Galceran de Cartellà i Çabastida. Però la majoria d'exiliats van optar per no retornar. Contràriament, la pau de Viena va permetre l'alliberament dels oficials que havien participat en la defensa de Barcelona de 1714, i que des d'aleshores estaven empresonats a Espanya. Alguns d'ells van poder marxar a Viena, com Sebastià Dalmau, Miquel Ramon i de Tord, Eudald Mas i Duran i Miquel Aixandri. D'altres van romandre a la Península, com Antoni Villarroel que, greument malalt, va morir a la Corunya del 22 de febrer de 1726.

Els exiliats es van trobar una Viena en plena evolució després del setge turc i la pesta de 1713. La ciutat vivia un notable impuls urbanístic i arquitectònic.

Viena i els dominis dels Habsburg. La Viena que van trobar els exiliats era una ciutat en plena expansió, que acabava de superar el darrer setge turc (1683) i la pesta de 1713. La ciutat, amb més de 100.000 habitants, vivia un gran impuls arquitectònic i urbanístic que afectava els palaus reials (ampliació del Hofburg, construcció del palau estival de Schönbrunn), els palaus privats (com el Belvedere d'Eugeni de Savoia) i les esglésies (entre les quals destaca la Karlskirche). Viena era un enclavament cosmopolita, cort d'una dinastia que, a més de posseir el títol imperial, dominava territoris a Àustria, Bohèmia, Hongria, els Països Baixos, Itàlia i d'altres zones. L'italià era la segona llengua de la cort i l'òpera atreïa una atenció creixent.

En aquest àmbit, un segment de l'aristocràcia exiliada va poder prosseguir, i fins millorar en alguns casos, el seu nivell de vida. Alguns alts funcionaris reials, com Ramon de Vilana Perlas, marquès de Rialp i més endavant comte del Sacre Romà Imperi, o el comte d'Altheim, casat amb la catalana M. Josepa Pignatelli i d'Aymereich, constituïen l'anomenat "partit espanyol", amb una influència directa sobre l'emperador. D'altres famílies com els Erill, els marquesos de Boïl, els marquesos de Rubí o els Desvalls, marquesos de Poal, van rebre importants distincions. L'aristocràcia exiliada es trobava a les vetllades musicals organitzades als palaus dels comtes de Sástago i de Savallà (el qual, com a Barcelona, va ser nomenat director de la Capella de Música de palau). D'altra banda, a Viena es copiaren i es redactaren obres

historiogràfiques i polítiques compromeses amb el projecte austriacista. Com ja hem assenyalat, Francesc de Castellví hi redactà des de 1726 les *Narraciones históricas*.

Paral·lelament, el col·lectiu d'exiliats pobres va anar en augment, a mesura que molts soldats van haver d'abandonar l'exèrcit per vellesa o malaltia, o simplement van morir, tot deixant vídues i orfes. El 1718 es va fundar l'Hospital d'Espanyols a Viena. La seva església va ser consagrada a la Mare de Déu de la Mercè. Els administradors i el personal provenien del Principat. Catorze anys més tard, el 1732, havia atès gairebé 2.500 malalts.

La majoria d'exiliats vivien dels ajuts proporcionats pel Consell d'Espanya. Aquesta és una institució d'importància cabdal, no només en la vessant assistencial, sinó també en la de govern. El Consell, fundat el 1713, governava els territoris hispànics que van quedar en poder de l'emperador després dels tractats d'Utrecht i Rastatt: Nàpols, Milà i Sardenya (permutada per Sicília amb el regne de Savoia el 1720). La seva seu es trobava a Viena i la majoria dels seus membres eren exiliats; la llengua d'ús habitual era el castellà. En van ser presidents l'arquebisbe de València, Antoni Folch de Cardona, i a la seva mort el comte de Montesanto, José Silva y Meneses. El Consell administrava les rendes d'aquells territoris, i constituïa una Delegació d'Espanyols, encarregada d'ajudar els exiliats. Molts d'ells van obtenir càrrecs, beneficis i terres, especialment a Nàpols. El completava el Consell de Flandes, encarregat del govern dels Països Baixos hispànics, fundat el 1717. En van ser presidents successivament el príncep de Cardona, el comte d'Orpesa i el comte de Savallà. D'altra banda, els cinc regiments hispànics van representar un paper decisiu en la tercera guerra turca de 1716-1718. Les tropes van ser presents en tots els grans esdeveniments bèl·lics, com les ocupacions de Temesvar (l'actual Timisoara) i Belgrad.

La situació es capgirà a partir de 1734, quan les tropes borbòniques van conquerir Nàpols i Sicília. El Consell d'Espanya va ser dissolt el 1736, tot donant pas al Consell d'Itàlia, amb competències reduïdes a Milà. En aquell context, la monarquia va intentar trobar una sortida per als exiliats pobres mitjançant una empresa de colonització: la formació de la Nova Barcelona al Banat de Temesvar (1736-1737). La ciutat, a la qual van ser cridats més de 800 exiliats, va acabar fracassant a causa de l'edat avançada i la impossibilitat de molts dels desplaçats, les epidèmies i els errors de programació i d'intendència. Finalment, la derrota austríaca a la quarta guerra turca (1737-1739) l'escombrà del tot.

A la fi de la dècada de 1740, l'Hospital d'Espanyols a Viena donava encara almoines a uns quatre-cents exiliats, la majoria vídues i òrfenes —amb cognoms que havien estat tan il·lustres en la resistència com ara Bac de Roda, Barceló, Duran, Ferrer, Moragas, Pallarès i Villarroel—. També alguns exiliats pobres sobreviuen a Buda. Durant aquella dècada, molts exiliats s'acolliren a la proposta de l'emperadriu Maria Teresa, filla de Carles VI, que els concedí l'avançament de dos anys de pensió a canvi de retornar a la península. L'exili s'anava fent vell. I, alhora, iniciava la seva dissolució, en totes les capes i en les diverses regions del teixit social dels Habsburg.

Entre els exiliats austriacistes, hi havia força eclesiàstics. Els que van marxar, però, foren sobretot militars, nobles, tot i que també hi havia els anomenats "exiliats pobres".